

Wymagania edukacyjne z geografii w klasie VIII

Szkoła Podstawowa nr 310 im. Michała Byliny

1. Azja

- wskazuje położenie geograficzne Azji na mapie ogólnogeograficznej świata
- oblicza rozciągłość równoleżnikową i południkową Azji
- wskazuje na mapie państwa Azji i podaje ich stolice
- opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata
- charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji
- przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji – rekordy geograficzne
- omawia budowę geologiczną i jej zróżnicowanie na podstawie mapy tematycznej
- wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej
- omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji
- wymienia strefy i główne typy klimatów na kontynencie azjatyckim
- omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji
- omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji
- wymienia największe rzeki Azji
- omawia strefy roślinne Azji
- charakteryzuje azjatyckie kontrasty klimatyczne i roślinne na podstawie mapy tematycznej
- analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki
- omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych
- omawia powstawanie Himalajów
- omawia powstawanie rowów oceanicznych
- wyjaśnia znaczenie terminu wulkanizm
- omawia rodzaje wulkanów
- odczytuje z map nazwy największych wulkanów oraz wskazuje rejony koncentracji zjawisk wulkanicznych
- wyjaśnia przyczyny trzęsień ziemi
- opisuje przebieg trzęsienia ziemi
- wskazuje zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku
- wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami
- ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych
- przedstawia sposoby zapobiegania tragicznym skutkom trzęsień ziemi i tsunami
- omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji
- charakteryzuje warunki pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji
- wskazuje obszary o korzystnych i niekorzystnych warunkach dla rozwoju rolnictwa
- wymienia główne rośliny uprawne na podstawie map tematycznych
- omawia warunki klimatyczne wpływające na rytm uprawy ryżu
- omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej („kultura ryżu”)
- wymienia czołówkę państw w światowych zbiorach wybranych roślin uprawnych na podstawie analizy danych statystycznych

- określa wyspiarskie położenie Japonii na mapie świata
- charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii
- omawia nieprzyjemne cechy środowiska geograficznego Japonii
- opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki
- omawia strukturę zatrudnienia na podstawie analizy danych statystycznych
- analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii
- charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki kraju oraz rodzaje produkcji przemysłowej
- omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii
- omawia warunki naturalne rozwoju rolnictwa
- przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych
- wymienia główne rośliny uprawne kraju
- omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki
- ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu

nowoczesnej gospodarki Japonii

- uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie
- określa cechy położenia kraju na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- charakteryzuje różnorodność cech środowiska Chin na podstawie mapy tematycznej
- przedstawia problemy demograficzne i społeczne kraju ze szczególnym uwzględnieniem przyrostu

naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych

- omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu
- przedstawia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Chinach na podstawie mapy gęstości zaludnienia

• omawia cechy rozwoju gospodarki Chin

- analizuje wielkość PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych

• lokalizuje ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii na mapie

- omawia znaczenie nowoczesnego transportu kolejowego w rozwoju gospodarczym
- charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa w Chinach
- omawia główne kierunki produkcji rolnej Chin

• omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową

• określa położenie Indii i cechy środowiska Półwyspu Indyjskiego

- przedstawia problemy demograficzne kraju
- porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu prognozę dla tych państw
- wymienia i wskazuje na mapie największe aglomeracje Chin

• wyjaśnia znaczenie terminu slumsy

• podaje przyczyny powstawania slumsów

• omawia system kastowy w Indiach

• omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach na podstawie map tematycznych i wykresów

• przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji

• charakteryzuje cechy gospodarki kraju i możliwości ich rozwoju

• omawia warunki uprawy roślin na podstawie map tematycznych

• wymienia rośliny uprawne i wskazuje obszary ich występowania na mapie gospodarczej

• charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową

• wymienia surowce mineralne Indii i wskazuje ich rozmieszczenie na mapie tematycznej

- analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB na podstawie wykresu
- przedstawia rosnące znaczenie przemysłu w Indiach
- charakteryzuje położenie geograficzne Bliskiego Wschodu
- wskazuje na mapie politycznej państwa leżące na terenie Bliskiego Wschodu
- charakteryzuje warunki naturalne środowiska Bliskiego Wschodu
- przedstawia zróżnicowanie religijne w regionie
- omawia wpływ religii na życie muzułmanów
- omawia zasoby ropy naftowej w regionie
- porównuje zasoby ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie
- omawia znaczenie przemysłu naftowego
- przedstawia rolę organizacji OPEC
- wymienia państwa Bliskiego Wschodu będące największymi producentami ropy naftowej
- omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu na podstawie mapy gospodarczej
- wymienia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie
- omawia znaczenie konfliktów na Bliskim Wschodzie
- wymienia skutki konfliktów zbrojnych

2. Afryka

- określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- charakteryzuje cechy środowiska przyrodniczego Afryki
- wskazuje na mapie państwa Afryki i podaje ich stolice
- omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych
- omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki
- wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej
- omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych na podstawie mapy klimatycznej
- wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce na podstawie map tematycznych
- omawia sieć rzeczną i jeziora Afryki na podstawie mapy
- omawia warunki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa
- omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki
- omawia typy rolnictwa w Afryce
- ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej
- charakteryzuje gospodarkę w strefie Sahelu
- wymienia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu
- wymienia główne uprawy oraz omawia znaczenie hodowli w Afryce
- przedstawia zróżnicowanie PKB w wybranych państwach Afryki
- przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce
- wymienia surowce mineralne Afryki i wskazuje obszary ich występowania na podstawie mapy gospodarczej
- charakteryzuje nowoczesne działy gospodarki Afryki
- przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie
- omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych
- omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce
- określa położenie geograficzne Etiopii
- wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem

- wymienia państwa dotknięte problemami głodu i niedożywienia w Afryce na podstawie mapy

tematycznej

- analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie danych statystycznych
- omawia przyczyny i skutki niedożywienia ludności w Etiopii na podstawie wybranych tekstów

źródłowych

- opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności w Etiopii
- przedstawia na przykładzie Etiopii sposoby walki z głodem w Afryce
- określa położenie geograficzne Kenii
- omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki
- przedstawia na podstawie analizy danych statystycznych ruch turystyczny Kenii
- opisuje walory kulturowe Kenii
- wymienia obiekty wpisane na „Listę światowego dziedzictwa UNESCO”
- wskazuje bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce

3. Ameryka Północna i Południowa

- charakteryzuje położenie i cechy środowiska przyrodniczego Ameryki
- wskazuje na mapie państwa Ameryki Północnej, Południowej i Karaibów oraz podaje ich stolice

- wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową

- przedstawia prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki

- omawia budowę geologiczną Ameryki

- wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną

- charakteryzuje czynniki klimatotwórcze wpływające na klimat Ameryki Północnej i Ameryki Południowej

- porównuje strefy klimatyczne występujące w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej

- omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce na podstawie mapy tematycznej

- charakteryzuje wody powierzchniowe i wymienia największe ciek wodne Ameryki na podstawie mapy

ogólnogeograficznej

- wyjaśnia znaczenie terminów: cyklon tropikalny, tornado

- omawia mechanizm powstawania tornad

- przedstawia skutki występowania tornad

- omawia przyczyny powstawania cyklonów tropikalnych oraz ich budowę

- wymienia główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się

- przedstawia skutki występowania cyklonów tropikalnych

- podaje nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku

- przedstawia prawidłowe zachowania człowieka przed nadchodzącym cyklonem na podstawie

dostępnych źródeł

- określa położenie Amazonii

- omawia środowisko przyrodnicze Amazonii

- przedstawia cechy klimatu Amazonii

- podaje przyczynę wysokich rocznych sum opadów w Amazonii

- opisuje piętrowość wilgotnych lasów równikowych

- omawia florę i faunę lasów równikowych
- podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii
- omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii
- charakteryzuje działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii
- podaje przyczyny zróżnicowania rasowego i etnicznego Ameryki
- omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki
- omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu
- przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce
- podaje przyczyny zaniku kultury rdzennych mieszkańców Ameryki
- omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej lub Ameryki Południowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis
- przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej
- wymienia i wskazuje na mapie obszary słabo oraz gęsto zaludnione
- przedstawia rozwój miast Ameryki na podstawie dostępnych źródeł
- wymienia i wskazuje na mapie świata największe miasta oraz aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej
- analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności Ameryki na podstawie analizy danych statystycznych
- wskazuje na mapie megalopolis Ameryki Północnej i Ameryki Południowej
- określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej
- przedstawia negatywne skutki urbanizacji
- podaje przyczyny powstawania slumsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej
- opisuje problemy ludności mieszkającej w slumsach
- charakteryzuje cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- przedstawia wpływ klimatu na cechy krajobrazu Kanady
- przedstawia cechy ukształtowania powierzchni na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wykazuje zależność między ukształtowaniem powierzchni a klimatem Kanady
- przedstawia zasięg lasów i omawia czynniki wpływające na przebieg ich północnej granicy
- przedstawia zasięg upraw i hodowli na podstawie mapy tematycznej
- omawia strukturę użytkowania ziemi na podstawie wykresu
- wymienia cechy gospodarstw wielkoobszarowych
- przedstawia miejsce Kanady w światowej produkcji wybranych płodów rolnych na podstawie wykresu
- omawia cechy charakterystyczne gospodarki kraju z uwzględnieniem surowców mineralnych, rozwoju przemysłu i handlu
- charakteryzuje cechy położenia geograficznego na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wyjaśnia znaczenie terminów: produkt światowy brutto, technopolia
- charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych na tle

innych
państw

- omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy
- przedstawia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej
- ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarczy kraju
- omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce kraju
- charakteryzuje strukturę użytkowania ziemi na podstawie wykresu
- omawia cechy charakterystyczne rolnictwa
- określa rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej
- wyjaśnia przyczyny marnowania pożywienia na przykładzie Stanów Zjednoczonych

4. Australia i Oceania

- określa położenie Australii na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wskazuje na mapie państwa Oceanii i podaje ich stolice
- omawia cechy środowiska przyrodniczego Australii
- charakteryzuje ukształtowanie powierzchni na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat
- omawia strefy klimatyczne na podstawie mapy klimatycznej
- wymienia charakterystyczne cechy poszczególnych typów klimatu na podstawie klimatogramów
- omawia strefowość roślinną na podstawie map tematycznych
- charakteryzuje wody powierzchniowe
- wyjaśnia znaczenie terminu basen artezyjski
- omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce kraju
- określa położenie geograficzne i podział Oceanii na podstawie map ogólnogeograficznej i politycznej
- charakteryzuje środowisko geograficzne Oceanii
- wymienia endemity w Australii i na wyspach Oceanii
- przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia na podstawie mapy tematycznej i analizy danych

statystycznych

- omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności Australii
- omawia bariery utrudniające zamieszkanie kontynentu
- charakteryzuje rdzennych mieszkańców kontynentu
- wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów
- omawia cechy rolnictwa na tle warunków przyrodniczych
- omawia występowanie surowców mineralnych na podstawie mapy tematycznej
- omawia znaczenie przemysłów przetwórczego i zaawansowanych technologii w rozwoju kraju
- omawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii

5. Antarktyka i Arktyka

- omawia położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- omawia znaczenie terminów: góra lodowa, lądolód, pak lodowy, lodowiec szelfowy, nunatak
- omawia środowisko geograficzne Arktyki
- opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych
- wymienia gatunki roślin i zwierząt Arktyki
- wymienia ludy i zajęcia ludności Arktyki

- omawia środowisko geograficzne Antarktydy
- wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest nazywana pustynią lodową
- charakteryzuje klimat Antarktydy
- wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Antarktyki
- omawia zmiany w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych
- wyjaśnia status prawny Antarktydy i znaczenie traktatu antarktycznego
- wskazuje położenie polskiej stacji badawczej Henryka Arctowskiego na mapie Antarktydy
- charakteryzuje główne cele i zakres badań prowadzonych w Arktyce i Antarktyce na podstawie dostępnych źródeł
- prezentuje osiągnięcia polskich badaczy obszarów okołobiegunowych
- opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej

KRYTERIA OCEN SEMESTRALNYCH/KOOCOWOROCZNYCH

Ocena celująca

Uczeń opanował całkowicie zakres podstawy programowej. Zawsze stosuje odpowiednią terminologię geograficzną.

Samodzielnie wyszukuje dane w różnych źródłach informacji geograficznej. Swoją wiedzę często wykracza ponad

założenia podstawy programowej. Jest bardzo aktywny na zajęciach i zawsze do nich przygotowany. Z własnej

inicjatywy przygotowuje dodatkowe referaty/plakaty/projekty. Bierze udział w konkursach geograficznych

i olimpiadzie przedmiotowej, zajmując wysokie pozycje co najmniej na szczeblu dzielnicowym.

Ocena bardzo dobra

Uczeń opanował cały zakres podstawy programowej. Poprawnie stosuje terminologię z zakresu geografii.

Samodzielnie korzysta z różnych źródeł informacji geograficznej tj. map, planów, schematów, roczników

statystycznych, wykresów, diagramów, literatury popularnonaukowej, czasopism, programów telewizyjnych czy

źródeł multimedialnych. Potrafi wykorzystać uzyskane dane, formułując na ich podstawie wnioski, dostrzega

prawidłowości i bezbłędnie interpretuje różnego rodzaju mapy (ogólnogeograficzne, tematyczne).

Uczeń potrafi :

formułować wnioski z dokonywanych obserwacji i z zajęć terenowych. Uczeń dostrzega sied zależności między

środowiskiem przyrodniczym a działalnością człowieka i konstruuje ciąg przyczynowo-skutkowy. Samodzielnie stawia

hipotezy i potrafi skutecznie uargumentować swoje stanowisko. Proponuje rozwiązania problemów dotyczących

środowiska przyrodniczego. Swoją postawą dba o środowisko naturalne i dostrzega zagrożenia płynące z

niezrównoważonego rozwoju na linii człowiek-środowisko.

Potrafi zastosować uzyskaną wiedzę i umiejętności w

życiu codziennym. Jest aktywny na zajęciach i zawsze do nich przygotowany.

Ocena dobra

Uczeń opanował w stopniu wystarczającym zakres podstawy programowej. Poprawnie stosuje terminologię geograficzną. Samodzielnie korzysta z różnych źródeł informacji geograficznej (map, planów, schematów, roczników statystycznych, wykresów, diagramów, literatury popularnonaukowej, czasopism, programów telewizyjnych czy źródeł multimedialnych) i potrafi na ich podstawie formułować wnioski i zależności. Poprawnie interpretuje mapy, plany i schematy, sporadycznie z pomocą nauczyciela. Dostrzega zależności między środowiskiem przyrodniczym a działalnością człowieka. Potrafi skonstruować ciąg przyczynowo-skutkowy. Stawia hipotezy dotyczące zjawisk geograficznych i potrafi je uargumentować, niekiedy z niewielką pomocą nauczyciela. Dostrzega problemy i zagrożenia środowiska przyrodniczego i proponuje rozwiązanie kluczowych problemów. Potrafi zastosować zdobytą wiedzę w praktyce. Jest często aktywny na zajęciach i sporadycznie jest nieprzygotowany na lekcje.

Ocena dostateczna

Uczeń w stopniu zadawalającym opanował treści podstawy programowej. Stosuje terminologię geograficzną. Z niewielką pomocą nauczyciela korzysta z różnych źródeł informacji geograficznej oraz wyciąga na ich podstawie proste wnioski. Dostrzega nieskomplikowane ciągi przyczynowo-skutkowe występujące w przyrodzie oraz geografii społeczno-ekonomicznej. Dostrzega podstawowe zależności w relacjach człowiek-środowisko. Z pomocą nauczyciela konstruuje hipotezy i argumentuje je. Potrafi zaproponować postawy przyczyniające się do zrównoważonego rozwoju planety. Czasami stosuje zdobytą wiedzę i umiejętności w życiu codziennym. Jest czasami aktywny na zajęciach i sporadycznie do nich nieprzygotowany.

Ocena dopuszczająca

Uczeń z trudem opanował zakres podstawy programowej lub tylko jej część. Rzadko stosuje terminologię geograficzną. Korzysta z pomocy dydaktycznych i źródeł informacji geograficznej tylko z pomocą nauczyciela. Nie potrafi samodzielnie przeanalizować uzyskanych danych. Bez pomocy nauczyciela nie potrafi skonstruować prostego ciągu przyczynowo-skutkowego i nie dostrzega zależności człowiek-środowisko. Nie umie samodzielnie skonstruować hipotezy, (brak umiejętności abstrakcyjnego myślenia). Nie potrafi wykorzystać zdobytej wiedzy i umiejętności w życiu codziennym. Sporadycznie uczestniczy w zajęciach, często jest do nich nieprzygotowany.

Ocena niedostateczna

Uczeń nie opanował zakresu podstawy programowej. Nie umie stosować podstawowego

słownictwa geograficznego.

Nie potrafi korzystać ze źródeł informacji geograficznej nawet z pomocą nauczyciela.

Sposobem bycia okazuje brak

szacunku do otaczającego go środowiska przyrodniczego. Uczeń w sposób lekceważący podchodzi do przedmiotu -

nie uczestniczy w zajęciach, jest bardzo często nieprzygotowany. Wynikające z braku zaangażowania luki w wiedzy

uniemożliwiają podjęcie nauki w kolejnej klasie.

Uczniowie mają możliwość poprawy ocen częściowych (z odpowiedzi ustnych i sprawdzianów)

oraz mogą ubiegać się o podwyższenie ocen proponowanych przez nauczyciela.

Wiadomości i umiejętności uczniów sprawdzane są poprzez :

- sprawdziany (po działach programowych)
- kartkówki (z 3 ostatnich lekcji)
- odpowiedzi ustne (z 3 ostatnich lekcji)
- zadania (karty pracy) z mapą bądź tekstem źródłowym
- osiągnięcia w konkursach.

Starania ucznia na lekcji geografii sprawdzane są przez :

- aktywność na lekcji
- pracę w grupie
- zadania domowe
- prace długoterminowe (projekty, albumy, referaty)
- przygotowanie do lekcji
- zadania dodatkowe (dla chętnych)
- przygotowanie fragmentu lekcji

Proponowana pozytywna (wyższa niż proponowana) za pierwszy semestr i roczna ocena klasyfikacyjna z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych może być podniesiona na podstawie sprawdzianu wiadomości i umiejętności, przeprowadzonego w terminie określonym przez nauczyciela przedmiotu zgodnie z zapisami w Statucie Szkoły

Wymagania edukacyjne z geografii w klasie VII

Szkoła Podstawowa nr 310 w Warszawie im. Michała Byliny

1. Podstawy geografii

- wyjaśnia znaczenie terminu geografia, globus, gwiazda , planeta , skala, mapa ,plan
- przedstawia podział nauk geograficznych
- przedstawia różnice między geografiami fizyczną a geografiami społeczno-ekonomiczną
- wymienia źródła informacji geograficznej
- podaje wymiary Ziemi oraz główne cechy jej kształtu
- wyjaśnia różnicę między elipsoidą a geoidą
- wyjaśnia znaczenie terminów: siatka geograficzna, południk, równoleżnik, zwrotnik, długość geograficzna, szerokość geograficzna
- odczytuje wartości szerokości geograficznej zwrotników, kół podbiegunowych oraz biegunów
- wymienia cechy południków i równoleżników
- odczytuje długość i szerokość geograficzną na globusie i na mapie
- podaje cechy siatki geograficznej
- określa położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie
- wskazuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych
- oblicza odległość (rozciągłość) między dwoma punktami na mapie
- wyjaśnia różnice między siatką kartograficzną a siatką geograficzną
- szereguje skale w kolejności od największej do najmniejszej
- przedstawia skalę liczbową w postaci mianowanej i podziałki liniowej
- posługuje się skalą mapy do obliczania odległości na mapie i w terenie
- oblicza skalę mapy na podstawie odległości między obiektami przedstawionymi na mapie i w terenie
- wymienia i charakteryzuje metody przedstawiania zjawisk na mapach
- odczytuje z map informacje przedstawione za pomocą różnych metod kartograficznych
- omawia sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapach
- przedstawia podział map ze względu na treść, skalę i przeznaczenie
- omawia zastosowanie map

2. Środowisko przyrodnicze Polski

- wskazuje na mapie granicę między Europą a Azją
- określa położenie fizycznogeograficzne i polityczne Polski
- odczytuje współrzędne geograficzne wybranych punktów na mapie Polski i Europy
- na podstawie podanych współrzędnych geograficznych wskazuje skrajne punkty Polski i Europy
- oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski

- opisuje konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski i Europy
- podaje całkowitą i administracyjną powierzchnię Polski
- wskazuje na mapie przebieg granic Polski (w tym morskich wód wewnętrznych)
- charakteryzuje płytową budowę litosfery
- omawia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej obszaru Polski
- określa struktury geologiczne Polski na tle Europy ze szczególnym uwzględnieniem obszarów fałdowań
- wymienia ery i okresy geologiczne
- przedstawia wpływ ruchów górotwórczych w Europie na ukształtowanie powierzchni Polski
- rozróżnia typy genetyczne gór i podaje ich cechy
- wyjaśnia, na czym polegają ruchy górotwórcze
- podaje przykłady różnych typów gór i wskazuje je na mapie
- przedstawia wpływ ruchów górotwórczych w Europie na ukształtowanie powierzchni Polski
- wyjaśnia znaczenie terminów: krajobraz polodowcowy, rzeźba polodowcowa (glacjalna)
- przedstawia proces powstawania lodowców
- omawia zlodowacenia, które wystąpiły na obszarze Polski
- przedstawia wpływ zlodowaceń w Europie na ukształtowanie powierzchni Polski
- charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski
- wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski
- charakteryzuje cechy ukształtowania powierzchni kraju na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę terenu Polski
- charakteryzuje pasy rzeźby terenu Polski
- przedstawia wpływ ruchów górotwórczych i zlodowaceń w Europie na ukształtowanie powierzchni Polski
- omawia występowanie głównych skał w Polsce
- wymienia główne rodzaje surowców mineralnych Polski i podaje ich przykłady
- wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych rodzajów surowców mineralnych Polski
- omawia znaczenie gospodarcze wybranych surowców mineralnych
- rozumie różnicę między klimatem a pogodą
- wymienia czynniki klimatotwórcze
- charakteryzuje główne czynniki kształtujące klimat Polski na tle Europy
- omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce
- charakteryzuje elementy klimatu Polski (m.in. temperaturę powietrza, opady i wiatry) oraz długość okresu wegetacyjnego
- oblicza średnią roczną temperaturę powietrza, sumę opadów, amplitudę temperatury
- wyjaśnia, czym jest okres wegetacyjny i omawia jego zróżnicowanie na obszarze Polski

- analizuje zróżnicowanie klimatyczne Polski na podstawie klimatogramów sporządzonych dla wybranych stacji meteorologicznych
- wyjaśnia wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę
- wyjaśnia znaczenie terminu przepływ
- wyjaśnia znaczenie terminów: źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko, ujście deltowe, ujście lejcowate
- wskazuje na mapie główne rzeki Europy
- charakteryzuje przepływy wybranych rzek Europy i Polski
- wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry
- charakteryzuje systemy rzeczne Wisły i Odry i porównuje je z wybranymi systemami rzecznyymi w Europie
- opisuje cechy oraz walory przyrodnicze Wisły i Odry na podstawie mapy
- opisuje przyrodnicze i gospodarcze znaczenie rzek w Polsce
- wyjaśnia znaczenie terminu przepływ
- wyjaśnia znaczenie terminów: źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko, ujście deltowe, ujście lejcowate
- wskazuje na mapie główne rzeki Europy
- charakteryzuje przepływy wybranych rzek Europy i Polski
- wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry
- charakteryzuje systemy rzeczne Wisły i Odry i porównuje je z wybranymi systemami rzecznyymi w Europie
- opisuje cechy oraz walory przyrodnicze Wisły i Odry na podstawie mapy
- opisuje przyrodnicze i gospodarcze znaczenie rzek w Polsce
- wyjaśnia znaczenie terminów: gleba, czynniki glebotwórcze, procesy glebotwórcze, profil glebowy
- wymienia typy genetyczne gleb występujących w Polsce
- wyróżnia najważniejsze cechy gleby brunatnej, biellicowej, czarnoziemiu, mady i rędziny na podstawie profiliów glebowych
- wskazuje rozmieszczenie gleb na mapie Polski
- wyjaśnia znaczenie terminu lesistość
- rozróżnia główne rodzaje lasów w Polsce (na podstawie filmu, ilustracji lub w terenie)
- omawia przyrodnicze i gospodarcze funkcje lasów
- wyjaśnia zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika lesistości Polski
- oblicza wskaźnik lesistości
- wymienia formy ochrony przyrody w Polsce
- wskazuje na mapie parki narodowe
- charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce

- podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących na obszarze regionu, w którym mieszka
- wymienia przykłady chronionych gatunków roślin i zwierząt w Polsce
- ocenia najważniejsze działania w zakresie ochrony środowiska
- przyjmuje postawę współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego Polski

3. Ludność i urbanizacja w Polsce

- omawia najważniejsze zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w.
- określa położenie polityczne Polski
- wskazuje na mapie państwa Europy i podaje ich stolice
- omawia podział administracyjny Polski
- podaje nazwy województw i ich stolic oraz wskazuje je na mapie
- wyjaśnia znaczenie terminów: demografia, przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny
- charakteryzuje zmiany liczby ludności Polski i Europy po 1945 r. na podstawie danych statystycznych i map
- charakteryzuje przyrost naturalny ludności Polski na tle Europy
- odczytuje z tabel i diagramów dane dotyczące liczby urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego, a następnie analizuje je i formułuje wnioski na ich podstawie
- oblicza współczynnik przyrostu naturalnego
- analizuje na podstawie map przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce oraz w Europie
- porównuje zmiany w przyroście naturalnym ludności w Polsce i wybranych krajach Europy
- wyjaśnia znaczenie terminów: piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia
- odczytuje z tabel i diagramów (w tym z piramidy płci i wieku) dane dotyczące struktury płci i wieku, a następnie analizuje je i formułuje wnioski
- charakteryzuje strukturę płci i wieku ludności Polski na podstawie piramidy płci i wieku
- porównuje strukturę płci i wieku ludności Polski z analogicznymi strukturami w wybranych państwach europejskich
- porównuje średnią długość trwania życia Polaków ze średnią długością trwania życia ludności innych państw
- wymienia konsekwencje starzenia się polskiego społeczeństwa
- wyjaśnia termin gęstość zaludnienia
- wymienia czynniki wpływające na nierównomierne rozmieszczenie ludności w Polsce
- wyjaśnia zróżnicowanie gęstości zaludnienia na obszarze Polski na podstawie map

tematycznych

- wyjaśnia terminy: migracje, imigracja, emigracja, saldo migracji, współczynnik salda migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego
- wyjaśnia różnicę między imigracją a emigracją
- określa przyczyny i skutki migracji wewnętrznych
- odczytuje z wykresów saldo migracji w polskich miastach na przestrzeni lat
- odczytuje z tabel i diagramów dane dotyczące wielkości i kierunków migracji zagranicznych w Polsce
- analizuje kierunki migracji z Polski i do Polski, a następnie wyciąga wnioski
- porównuje zmiany w przyroście rzeczywistym ludności Polski i wybranych państw europejskich
- wymienia główne skupiska Polonii na świecie
- formułuje hipotezy dotyczące przyczyn i skutków migracji zagranicznych w Polsce
- podaje główne przyczyny i skutki migracji zagranicznych w Polsce
- oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego
- podaje cechy struktury narodowościowej ludności Polski na tle wybranych państw Europy
- wymienia główne skupiska mniejszości narodowych w Polsce i wskazuje je na mapie
- charakteryzuje społeczności etniczne w Polsce
- porównuje i wyjaśnia zróżnicowanie narodowościowe, etniczne oraz wyznaniowe ludności Polski i wybranych państw europejskich
- wyjaśnia znaczenie terminów: struktura zatrudnienia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo
- omawia podział gospodarki na sektory i wykazuje ich znaczenie w rozwoju społeczno-gospodarczym państwa
- określa różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i w wybranych państwach europejskich
- porównuje zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce w XX i XXI w. na podstawie danych statystycznych
- porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich
- podaje przyczyny i skutki bezrobocia w Polsce
- wyjaśnia znaczenie terminu miasto
- identyfikuje przyczyny rozwoju największych polskich miast
- omawia funkcje miast
- podaje przykłady miast pełniących różne funkcje
- charakteryzuje przemiany współczesnych miast
- omawia problemy mieszkańców dużych miast
- wyjaśnia znaczenie terminów: urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)

- analizuje poziom urbanizacji w Polsce i w Europie na podstawie danych statystycznych
- analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce
- wskazuje na mapie największe miasta w Polsce
- wymienia typy zespołów miejskich i podaje ich przykłady w Polsce
- podaje różnice między aglomeracją monocentryczną a konurbacją

4. Rolnictwo i przemysł Polski

- omawia funkcje rolnictwa jako sektora gospodarki
- opisuje przyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce
- opisuje pozapryrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce
- wymienia nazwy regionów rolniczych w Polsce o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej i wskazuje je na mapie
- omawia korzyści, szanse i zagrożenia dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej
- wyjaśnia znaczenie terminów: plony, zbiory, areał
- omawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy
- wymienia główne uprawy w Polsce
- omawia rozmieszczenie głównych upraw w Polsce
- podaje przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu wybranych upraw (pszenicy, ziemniaków, buraków cukrowych) w Polsce
- podaje najważniejsze wymagania głównych roślin uprawnych w Polsce
- wskazuje główne rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce
- przedstawia znaczenie upraw dla gospodarki Polski
- porównuje produkcję roślinną w Polsce z produkcją w innych krajach Europy
- wyjaśnia znaczenie terminów: hodowla, pogłowie
- wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce
- przedstawia znaczenie gospodarcze hodowli zwierząt
- wymienia regiony hodowli zwierząt gospodarskich i wskazuje je na mapie
- wymienia przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu hodowli bydła i trzody chlewnej w Polsce
- porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce z produkcją zwierzęcą w innych krajach Europy
- przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i omawia jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju
- rozróżnia główne działy przemysłu
- omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej
- wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski
- omawia przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu
- wymienia źródła energii

- charakteryzuje strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce wg rodzajów elektrowni źródeł na tle wybranych krajów Europy
- wymienia rodzaje elektrowni
- lokalizuje na mapie największe elektrownie w Polsce
- omawia wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w Polsce
- wymienia i wskazuje na mapie największe porty morskie w Polsce
- charakteryzuje na podstawie diagramów strukturę i wielkość przetadunków w polskich portach morskich
- przedstawia sytuację polskiego rybołówstwa oraz przemysłu stocznioowego
- ocenia możliwości rozwoju gospodarki morskiej w Polsce

5. Usługi w Polsce

- omawia zróżnicowanie usług w Polsce i ich rolę w rozwoju gospodarki
- wyjaśnia znaczenie terminu komunikacja
- omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce
- omawia gęstość dróg kołowych i autostrad w Polsce
- charakteryzuje na podstawie mapy sieć kolejową w Polsce
- ocenia znaczenie transportu lądowego dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego naszego kraju
- wymienia rodzaje transportu wodnego
- ocenia znaczenie transportu wodnego (morskiego i śródlądowego) dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego naszego kraju
- wymienia nazwy głównych szlaków transportu śródlądowego i wskazuje je na mapie Polski
- wskazuje na mapie porty lotnicze
- omawia rolę transportu lotniczego w przewozie pasażerów i ładunków
- wymienia rodzaje łączności
- ocenia znaczenie łączności dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego Polski
- wyjaśnia znaczenie terminu turystyka
- dokonuje podziału turystyki
- charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski
- omawia na podstawie danych statystycznych wpływy z turystyki w wybranych krajach Europy i w Polsce
- wyjaśnia znaczenie turystyki dla gospodarki kraju
- wymienia obszary Polski o dużym znaczeniu dla turystyki
- charakteryzuje na podstawie różnych źródeł wybrane regiony turystyczne Polski
- ocenia atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski
- wskazuje na mapie obiekty turystyczne stanowiące największą atrakcję danego regionu
- charakteryzuje wybrane polskie obiekty z Listy UNESCO i wskazuje je na mapie

- dokonuje refleksji nad wartością obiektów dziedzictwa kulturowego Polski
- wyjaśnia znaczenie terminów: eksport, import, saldo bilansu handlu zagranicznego
- charakteryzuje bilans handlu zagranicznego Polski
- wymienia kraje będące głównymi partnerami handlowymi Polski
- omawia strukturę towarową handlu międzynarodowego Polski
- ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki
- podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej

6. Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego Polski

- wymienia źródła zanieczyszczeń
- charakteryzuje stan środowiska przyrodniczego Polski
- omawia różne rodzaje zanieczyszczeń i ich wpływ na środowisko przyrodnicze
- omawia na podstawie schematu przyczyny emisji gazów cieplarnianych i powstawania kwaśnych opadów
- omawia proces powstawania smogu
- analizuje stan zanieczyszczenia wód śródlądowych na podstawie mapy tematycznej
- omawia skutki zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego i ich wpływ na zachowanie walorów dziedzictwa przyrodniczego we własnym regionie

7. Relacje między elementami środowiska geograficznego

- wyjaśnia znaczenie terminów: powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna
- wymienia przyczyny powodzi
- opisuje zjawisko powodzi
- wskazuje na mapie Polski Dolny Śląsk oraz Małopolskę jako przykłady obszarów zagrożonych powodzią
- przedstawia największe powodzie w historii Polski i ich skutki
- ustala czynniki sprzyjające powodziom w Polsce
- określa rolę sztucznych zbiorników wodnych w Polsce w systemie ochrony przeciwpowodziowej
- analizuje i porównuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej oraz określa wpływ zabudowy obszarów zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi na przykładzie Dolnego Śląska i Małopolski
- analizuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych lub ograniczające tę produkcję
- określa wpływ warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój energetyki na przykładzie województw pomorskiego i łódzkiego
- analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w województwach łódzkim i pomorskim

- określa przyczyny migracji do stref podmiejskich
- identyfikuje związki między rozwojem dużych miast a zmianami struktury ludności na przykładzie obszarów metropolitalnych Warszawy i Krakowa
- identyfikuje związki między rozwojem dużych miast a zmianami w strefach podmiejskich w zakresie użytkowania i zagospodarowania terenu oraz stylu zabudowy na przykładzie obszarów metropolitalnych Warszawy i Krakowa
- analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego
- określa wpływ migracji na strukturę wieku ludności wiejskiej na przykładach wybranych gmin województw zachodniopomorskiego i podlaskiego
- analizuje dane statystyczne dotyczące zmian w zaludnieniu na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego
- porównuje cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej
- wymienia cechy gospodarki w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed i po 1989 r.

Uczniowie mają możliwość poprawy ocen cząstkowych (z odpowiedzi ustnych i sprawdzianów) oraz mogą ubiegać się o podwyższenie ocen proponowanych przez nauczyciela.

Wiadomości i umiejętności uczniów sprawdzane są poprzez :

- sprawdziany (po działach programowych)
- kartkówki (z 3 ostatnich lekcji)
- odpowiedzi ustne (z 3 ostatnich lekcji)
- zadania (karty pracy) z mapą bądź tekstem źródłowym
- osiągnięcia w konkursach.

Starania ucznia na lekcji geografii sprawdzane są przez :

- aktywność na lekcji
- pracę w grupie
- zadania domowe
- prace długoterminowe (projekty, albumy, referaty)
- przygotowanie do lekcji
- zadania dodatkowe (dla chętnych)

- przygotowanie fragmentu lekcji

Proponowana pozytywna (wyższa niż proponowana) za pierwsze półrocze i roczna ocena klasyfikacyjna z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych może być podniesiona na podstawie sprawdzianu wiadomości i umiejętności, przeprowadzonego w terminie określonym przez nauczyciela przedmiotu zgodnie z zapisami w Statucie Szkoły

Wymagania edukacyjne z geografii w klasie VI

Szkoła Podstawowa nr 310 w Warszawie im. Michała Byliny

I. Współrzędne geograficzne

Uczeń:

- wymienia cechy południków i równoleżników
  - wskazuje na globusie południki i równoleżniki
  - wskazuje południki 0° i 180°, półkulę wschodnią i półkulę zachodnią
  - wskazuje równik, półkulę północną i półkulę południową
  - wyjaśnia znaczenie terminów: współrzędne geograficzne, długość geograficzna i szerokość geograficzna
  - podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne
  - podaje zakres wartości długości geograficznej i szerokości geograficznej
-
- odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie
  - określa położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów na mapach świata i Europy
  - odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych
  - wyjaśnia znaczenie terminów: rozciągłość południkowa, rozciągłość równoleżnikowa
  - oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi

II. Ruchy Ziemi

- opisuje budowę Układu Słonecznego
- wyjaśnia znaczenie terminów: gwiazda, planeta, planetoida, meteor, meteoryt, kometa
- podaje różnicę między gwiazdą a planetą
- rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji i podaje ich nazwy
- wyjaśnia znaczenie terminów: ruch obrotowy Ziemi, doba, górowanie Słońca, wysokość górowania Słońca
- demonstruje ruch obrotowy Ziemi z wykorzystaniem modeli Słońca i Ziemi (globusa)
- podaje cechy ruchu obrotowego Ziemi
- wymienia następstwa ruchu obrotowego Ziemi
- omawia na podstawie ilustracji występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego Ziemi
- omawia pozorną wędrówkę Słońca po niebie na podstawie ilustracji
- omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji
- wyjaśnia na podstawie ilustracji zależności między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub cienia drzewa
- wyjaśnia zależność między ruchem obrotowym a różnicą czasu na Ziemi
- omawia przebieg linii zmiany daty
- demonstruje ruch obiegowy Ziemi z wykorzystaniem modeli
- omawia cechy ruchu obiegowego Ziemi
- przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na

podstawie ilustracji

- wyjaśnia, jak się zmienia wysokość górowania Słońca w różnych miejscach na Ziemi
- omawia zmiany długości dnia i nocy w ciągu roku
- wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej
- wymienia kryteria wyróżniania stref oświetlenia Ziemi
- wskazuje na mapie i globusie strefy oświetlenia Ziemi oraz przebieg granic tych stref
- charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem wysokości górowania Słońca, czasu trwania dnia i nocy

oraz występowania pór roku

- wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem

klimatów i krajobrazów na Ziemi na podstawie map

III. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy

- omawia położenie Europy i przebieg jej granic na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy
- charakteryzuje linię brzegową Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy
- uczeń rozpoznaje przykładowe typy wybrzeży w Europie przedstawione na fotografiach.
- opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy
- porównuje ukształtowanie powierzchni północnej i południowej oraz wschodniej i zachodniej części Europy
- omawia budowę płytową litosfery na podstawie mapy świata
- opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej świata
- charakteryzuje położenie Islandii na granicy płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej świata
- wymienia charakterystyczne elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii
- wyjaśnia znaczenie terminów: wulkan, magma, erupcja, bazalt
- opisuje warunki występowania gejzerów na Islandii
- wyjaśnia wpływ położenia Islandii na granicy płyt litosfery na występowanie tam wulkanów i trzęsień ziemi
- wymienia przykłady innych obszarów występowania trzęsień ziemi i wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i ogólnogeograficznej
- omawia skutki wybuchów wulkanów i trzęsień ziemi na podstawie dodatkowych źródeł informacji
- wymienia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy
- określa na podstawie mapy, w których strefach oświetlenia Ziemi leży Europa
- przedstawia kryteria wyróżniania stref klimatycznych
- wymienia strefy klimatyczne oraz wybrane typy i odmiany klimatu na podstawie mapy klimatycznej Europy
- podaje różnice między strefami klimatycznymi występującymi w Europie
- omawia cechy różnych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów
- wskazuje na mapie klimatycznej Europy obszary, na których panują różne typy oraz odmiany klimatu
- omawia strefy klimatyczne oraz charakterystyczną roślinność w Europie na podstawie klimatogramów i fotografii
- wskazuje na mapie kraje Europy oraz podaje ich stolice

- wymienia państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w. i wskazuje je na mapie politycznej Europy
- wyjaśnia, w jakim celu powstała Unia Europejska
- przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy
- wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Europie
- charakteryzuje zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w Europie
- omawia gęstości zaludnienia w Europie na podstawie mapy
- porównuje liczbę ludności Europy z liczbą ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresu
- przedstawia zmiany liczby ludności Europy
- analizuje strukturę ludności na podstawie przykładowej piramidy wieku i płci
- porównuje piramidy wieku i płci społeczeństwa młodego i społeczeństwa starzejącego się w Europie
- analizuje przyczyny i konsekwencje starzenia się społeczeństw w Europie
- wyjaśnia przyczyny migracji ludności w Europie
- wymienia kraje imigracyjne i emigracyjne w Europie
- omawia przyczyny nielegalnej migracji do Europy
- ocenia skutki migracji w Europie
- wymienia grupy narodowościowe i językowe w Europie
- przedstawia przyczyny zróżnicowania narodowościowego i językowego ludności Europy
- omawia zróżnicowanie kulturowe i religijne Europy
- przedstawia skutki zróżnicowania kulturowego i religijnego ludności Europy
- wymienia cechy krajobrazu wielkomiastowego
- porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów
- przedstawia zalety i wady życia w mieście
- wskazuje podobieństwa i różnice między wielkimi miastami Europy – Londynem i Paryżem – na podstawie map
- charakteryzuje rolę Londynu i Paryża w światowej gospodarce, polityce i kulturze oraz wymienia funkcje tych miast

IV. Gospodarka Europy

- przedstawia zadania i funkcje rolnictwa jako ważnego sektora gospodarki w Europie
- wymienia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Europie
- porównuje sprzyjające rozwojowi rolnictwa cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier na podstawie mapy
- omawia strukturę upraw i hodowli zwierząt w Danii i na Węgrzech na podstawie wykresów i map tematycznych
- porównuje cechy rolnictwa Danii i Węgier z uwzględnieniem wydajności rolnictwa na podstawie danych statystycznych
- wymienia przykłady produktów wytwarzanych w różnych działach przetwórstwa przemysłowego
- omawia zadania i funkcje przemysłu jako sektora gospodarki
- przedstawia główne działy przetwórstwa przemysłowego we Francji na podstawie diagramu kołowego
- omawia czynniki rozwoju przemysłu we Francji
- wskazuje na mapie Francji największe technopolie
- wymienia przykłady działów nowoczesnego przemysłu we Francji

- omawia znaczenie nowoczesnego przemysłu we Francji
  - wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe
  - omawia znaczenie nowoczesnych usług we Francji
  - przedstawia strukturę zatrudnienia we Francji według sektorów gospodarki i strukturę PKB Francji na podstawie diagramów kołowych
  - podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii
  - wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie
  - omawia wpływ środowiska przyrodniczego wybranych krajów Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii
  - omawia strukturę produkcji energii w wybranych krajach Europy na podstawie diagramów kołowych
  - wymienia rodzaje elektrowni
  - przedstawia zalety i wady różnych rodzajów elektrowni
  - omawia zmiany w stopniu wykorzystania źródeł energii w Unii Europejskiej w XX i XXI w. na podstawie wykresu
  - omawia walory przyrodnicze i walory kulturowe Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii
  - wymienia elementy infrastruktury turystycznej w krajach śródziemnomorskich na podstawie fotografii
  - wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii
  - omawia znaczenie turystyki dla krajów śródziemnomorskich z wykorzystaniem wykresów dotyczących liczby turystów i wysokości przychodów z turystyki
- V. Sąsiedzi Polski
- omawia rolę i znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce
  - analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech
  - omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w.
  - przedstawia główne kierunki zmian w przemyśle w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografii
  - charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy
  - wyjaśnia, czym jest sektor kreatywny i jakie jest jego znaczenie w Nadrenii Północnej-Westfalii
  - charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej
  - wymienia podobieństwa i różnice między środowiskiem przyrodniczym Czech a środowiskiem przyrodniczym Słowacji
  - wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji
  - omawia znaczenie turystyki aktywnej na Słowacji
  - wymienia przykładowe obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO znajdujące się w Czechach i na Słowacji
  - uzasadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym

- charakteryzuje środowisko przyrodniczego Litwy i Białorusi na podstawie map ogólnogeograficznych
- porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie map i fotografii
- przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy i fotografii
- korzystając z mapy, projektuje wycieczkę na Litwę i Białoruś
- omawia warunki naturalne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wymienia cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki
- wymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy
- podaje przyczyny konfliktów na Ukrainie
- wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę
- podaje konsekwencje gospodarcze konfliktów na Ukrainie
- omawia przyczyny zmian liczby ludności Ukrainy
- omawia cechy charakterystyczne środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- wymienia największe krainy geograficzne Rosji
- wskazuje miejsca występowania najważniejszych surowców mineralnych oraz największe okręgi przemysłowe na mapie gospodarczej Rosji
- charakteryzuje czynniki decydujące o lokalizacji największych okręgów przemysłowych Rosji na podstawie mapy
- omawia znaczenie przemysłu dla gospodarki Rosji
- omawia cechy rolnictwa Rosji
- wymienia główne uprawy na podstawie mapy gospodarki Rosji
- omawia rolę usług w Rosji
- przedstawia wpływ konfliktów na Ukrainie na Rosję
- opisuje stosunki Polski z Rosją, Niemcami oraz innym wybranym sąsiednim krajem
- wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiadami
- wymienia wybrane euroregiony i wskazuje je na mapie
- omawia znaczenie euroregionów i ich wspólne działania dla rozwoju gospodarki, turystyki i kultury na obszarach przygranicznych

KRYTERIA OCEN SEMESTRALNYCH/KOOCOWOROCZNYCH

Ocena celująca

Uczeń opanował całkowicie zakres podstawy programowej. Zawsze stosuje odpowiednią terminologię geograficzną.

Samodzielnie wyszukuje dane w różnych źródłach informacji geograficznej. Swoją wiedzę często wykracza ponad

założenia podstawy programowej. Jest bardzo aktywny na zajęciach i zawsze do nich przygotowany. Z własnej

inicjatywy przygotowuje dodatkowe referaty/plakaty/projekty. Bierze udział w konkursach geograficznych

i olimpiadzie przedmiotowej, zajmując wysokie pozycje co najmniej na szczeblu dzielnicowym.

Ocena bardzo dobra

Uczeń opanował cały zakres podstawy programowej. Poprawnie stosuje terminologię z zakresu geografii.

Samodzielnie korzysta z różnych źródeł informacji geograficznej tj. map, planów, schematów, roczników

statystycznych, wykresów, diagramów, literatury popularnonaukowej, czasopism, programów telewizyjnych czy źródeł multimedialnych. Potrafi wykorzystuje uzyskane dane, formułując na ich podstawie wnioski, dostrzega prawidłowości i bezbłędnie interpretuje różnego rodzaju mapy (ogólnogeograficzne, tematyczne).

Uczeń potrafi

formułować wnioski z dokonywanych obserwacji i z zajęć terenowych. Uczeń dostrzega siódz zależności między środowiskiem przyrodniczym a działalnością człowieka i konstruuje ciąg przyczynowo-skutkowy. Samodzielnie stawia hipotezy i potrafi skutecznie uargumentować swoje stanowisko. Proponuje rozwiązania problemów dotyczących środowiska przyrodniczego. Swoją postawą dba o środowisko naturalne i dostrzega zagrożenia płynące z nierównoważonego rozwoju na linii człowiek-środowisko. Potrafi zastosować uzyskaną wiedzę i umiejętności w życiu codziennym. Jest aktywny na zajęciach i zawsze do nich przygotowany.

Ocena dobra

Uczeń opanował w stopniu wystarczającym zakres podstawy programowej. Poprawnie stosuje terminologię geograficzną. Samodzielnie korzysta z różnych źródeł informacji geograficznej (map, planów, schematów, roczników statystycznych, wykresów, diagramów, literatury popularnonaukowej, czasopism, programów telewizyjnych czy źródeł multimedialnych) i potrafi na ich podstawie formułować wnioski i zależności. Poprawnie interpretuje mapy, plany i schematy, sporadycznie z pomocą nauczyciela. Dostrzega zależności między środowiskiem przyrodniczym a działalnością człowieka. Potrafi skonstruować ciąg przyczynowo-skutkowy. Stawia hipotezy dotyczące zjawisk geograficznych i potrafi je uargumentować, niekiedy z niewielką pomocą nauczyciela. Dostrzega problemy i zagrożenia środowiska przyrodniczego i proponuje rozwiązanie kluczowych problemów. Potrafi zastosować zdobytą wiedzę w praktyce. Jest często aktywny na zajęciach i sporadycznie jest nieprzygotowany na lekcje.

Ocena dostateczna

Uczeń w stopniu zadawalającym opanował treści podstawy programowej. Stosuje terminologię geograficzną. Z niewielką pomocą nauczyciela korzysta z różnych źródeł informacji geograficznej oraz wyciąga na ich podstawie proste wnioski. Dostrzega nieskomplikowane ciągi przyczynowo-skutkowe występujące w przyrodzie oraz geografii społeczno-ekonomicznej. Dostrzega podstawowe zależności w relacjach człowiek-środowisko. Z pomocą nauczyciela konstruuje hipotezy i argumentuje je. Potrafi zaproponować postawy przyczyniające się do

zrównoważonego

rozwoju planety. Czasami stosuje zdobytą wiedzę i umiejętności w życiu codziennym. Jest czasami aktywny na zajęciach i sporadycznie do nich nieprzygotowany.

Ocena dopuszczająca

Uczeń z trudem opanował zakres podstawy programowej lub tylko jej część. Rzadko stosuje terminologię

geograficzną. Korzysta z pomocy dydaktycznych i źródeł informacji geograficznej tylko z pomocą nauczyciela. Nie

potrafi samodzielnie przeanalizować uzyskanych danych. Bez pomocy nauczyciela nie potrafi skonstruować prostego

ciągu przyczynowo-skutkowego i nie dostrzega zależności człowiek-środowisko. Nie umie samodzielnie skonstruować

hipotezy, (brak umiejętności abstrakcyjnego myślenia). Nie potrafi wykorzystać zdobytej wiedzy i umiejętności

w życiu codziennym. Sporadycznie uczestniczy w zajęciach, często jest do nich nieprzygotowany.

Ocena niedostateczna

Uczeń nie opanował zakresu podstawy programowej. Nie umie stosować podstawowego słownictwa geograficznego.

Nie potrafi korzystać ze źródeł informacji geograficznej nawet z pomocą nauczyciela.

Sposobem bycia okazuje brak

szacunku do otaczającego go środowiska przyrodniczego.

Uczeń w sposób lekceważący podchodzi do przedmiotu -

nie uczestniczy w zajęciach, jest bardzo często nieprzygotowany. Wynikające z braku zaangażowania luki w wiedzy

uniemożliwiają podjęcie nauki w kolejnej klasie.

Uczniowie mają możliwość poprawy ocen częściowych (z odpowiedzi ustnych i sprawdzianów) oraz mogą ubiegać się o podwyższenie ocen proponowanych przez nauczyciela.

Wiadomości i umiejętności uczniów sprawdzane są poprzez :

- sprawdziany (po działach programowych)
- kartkówki (z 3 ostatnich lekcji)
- odpowiedzi ustne (z 3 ostatnich lekcji)
- zadania (karty pracy) z mapą bądź tekstem źródłowym
- osiągnięcia w konkursach.

Starania ucznia na lekcji geografii sprawdzane są przez :

- aktywność na lekcji
- pracę w grupie
- zadania domowe

- prace długoterminowe (projekty, albumy, referaty)
- przygotowanie do lekcji
- zadania dodatkowe (dla chętnych)
- przygotowanie fragmentu lekcji

Proponowana pozytywna (wyższa niż proponowana) za pierwsze półrocze i roczna ocena klasyfikacyjna z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych może być podniesiona na podstawie sprawdzianu wiadomości i umiejętności, przeprowadzonego w terminie określonym przez nauczyciela przedmiotu zgodnie z zapisami w Statucie Szkoły.

Wymagania edukacyjne z geografii w klasie V

Szkoła Podstawowa nr 310 im. Michała Byliny

1. Krajobrazy Polski

- wyjaśnia znaczenie terminów: geografia , mapa, plan , skala mapy, legenda
- wymienia elementy mapy
- rozpoznaje rodzaje znaków kartograficznych na mapie
- stosuje legendę mapy do odczytywania informacji
- odczytuje skalę mapy
- wymienia rodzaje skali
- rysuje podziałkę liniową
- przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową
- wyjaśnia związek między skalą mapy a wielkością przedstawianych obszarów
- uzasadnia, dlaczego każda mapa ma skalę
- oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej
- oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej
- oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej
- wyjaśnia znaczenie terminów: wysokość bezwzględna, wysokość względna
- odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie
- oblicza wysokość względną
- wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa
- odczytuje informacje z mapy poziomicowej
- rozpoznaje formy terenu przedstawione na mapach poziomicowych
- podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych
- rozpoznaje wielkie formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej
- przedstawia widoczne na mapie hipsometrycznej różnice między obszarami nizinnymi, wyżynnymi a obszarami góorskimi
- wymienia różne rodzaje map
- wyszukuje w atlasie mapy o różnej treści
- wyjaśnia różnice między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową
- omawia zastosowania map cyfrowych
- analizuje treść mapy turystycznej i planu miasta
- odczytuje informacje z planu miasta
- przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie
- czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego

2. Krajobrazy Polski

- wyjaśnia znaczenie terminu krajobraz
- wymienia składniki krajobrazu
- podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym
- wskazuje pasy rzeźby terenu na mapie Polski
- omawia cechy poszczególnych pasów rzeźby terenu
- porównuje rzeźbę terenu w poszczególnych pasach
- opisuje cechy krajobrazu najbliższej okolicy
- określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski
- dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna oraz

ładu

i estetyki zagospodarowania, a także proponuje zmiany w jego zagospodarowaniu

- wskazuje położenie pasa pobrzeży na mapie Polski
- przedstawia na podstawie ilustracji główne cechy krajobrazu nadmorskiego
- opisuje wpływ wody i wiatru na krajobraz nadmorski
- omawia na podstawie ilustracji etapy powstawania jeziora przybrzeżnego
- opisuje świat roślin i zwierząt Wybrzeża Słowińskiego
- przedstawia zagospodarowanie terenu Wybrzeża Słowińskiego
- wymienia największe miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim i wskazuje je na mapie Polski
- opisuje zajęcia ludności regionów nadmorskich
- opisuje obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie Polski
- wskazuje na mapie Polski położenie Pojezierza Mazurskiego
- przedstawia główne cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego
- przedstawia wpływ lądolodu na krajobraz pojezierzy
- odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim
- wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego
- omawia znaczenie turystyki w regionie
- wskazuje na mapie Polski pas Nizin Środkowopolskich oraz położenie Niziny Mazowieckiej
- opisuje główne cechy krajobrazu nizinnego
- wskazuje na mapie największe rzeki Niziny Mazowieckiej
- odszukuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej
- opisuje cechy krajobrazu rolniczego na Nizinie Mazowieckiej
- opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej
- wskazuje na mapie regionu Kampinoski Park Narodowy
- wymienia inne atrakcje turystyczne regionu
- określa położenie Warszawy na mapie Polski
- opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego
- omawia charakter zabudowy Warszawy
- opisuje sieć komunikacyjną Warszawy
- rozpoznaje na ilustracjach najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy
- planuje wycieczkę po Warszawie na podstawie planu miasta
- wskazuje na mapie Polski położenie pasa Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską
- przedstawia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej
- wskazuje na mapie Polski największe miasta Wyżyny Śląskiej
- omawia znaczenie węgla kamiennego w dziejach Wyżyny Śląskiej
- przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie wyżyny powstałe w wyniku działalności człowieka
- omawia atrakcje turystyczne Szlaku Zabytków Techniki
- charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej
- wskazuje na mapie Polski położenie Wyżyny Lubelskiej
- przedstawia główne cechy krajobrazu Wyżyny Lubelskiej
- omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych
- przedstawia rolnicze zagospodarowanie Wyżyny Lubelskiej
- omawia czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej
- wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej

- opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej
- wskazuje na mapie Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej
- omawia cechy krajobrazu wyżyny na podstawie ilustracji
- opisuje rzeźbę krasową i formy krasowe na podstawie ilustracji
- charakteryzuje dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej
- wymienia i rozpoznaje na podstawie ilustracji charakterystyczne dla regionu gatunki roślin i zwierząt
- opisuje Szlak Orlich Gniazd
- wskazuje na mapie Polski położenie pasa gór oraz Tatr
- prezentuje na mapie podział Tatr na Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie
- wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr
- omawia różnice w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich
- omawia cechy krajobrazu wysokogórskiego
- omawia cechy pogody w górach
- opisuje na podstawie ilustracji piętrowość roślinną w Tatrach
- opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego
- omawia zajęcia i zwyczaje mieszkańców Podhala
- wymienia zabytki architektury ludowej w Zakopanem i innych miastach Podhala
- uzasadnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr

3. Łądy i oceany

- wskazuje na globusie i mapie świata dowolny południk i równoleżnik
  - wskazuje na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i południk 180°, zwrotniki
- i koła podbiegunowe oraz półkule
- wyjaśnia, co to jest siatka geograficzna i siatka kartograficzna
  - wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie
  - wymienia nazwy kontynentów i oceanów, wskazuje je na globusie i mapie świata
  - określa położenie kontynentów i oceanów względem równika i południka zerowego
  - porównuje na podstawie diagramów słupkowych powierzchnie kontynentów i oceanów
  - podaje przyczyny odkryć geograficznych
  - wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych
  - wymienia największych odkrywców
  - wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie

wyprawy Marca Polo

- opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba
- opisuje podróże odkrywcze w XVII–XIX w.
- opisuje podróże i odkrycia geograficzne w XX w.
- przedstawia znaczenie wypraw geograficznych

4. Krajobrazy świata

- wyjaśnia znaczenie terminów: pogoda, klimat
- wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem
- wymienia składniki pogody
- wymienia elementy klimatogramu
- analizuje klimatogramy
- oblicza średnią roczną temperaturę powietrza, różnicę między średnią temperaturą powietrza

w najcieplejszym i najzimniejszym miesiącu roku oraz roczną sumę opadów

- przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map klimatycznych
- wymienia na podstawie mapy strefy klimatyczne na Ziemi
- przedstawia czynniki kształtujące klimat
- porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i klimacie kontynentalnym
- wymienia kryteria wydzielenia stref krajobrazowych
- przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej
- omawia wpływ działalności człowieka na krajobrazy Ziemi
- wskazuje na mapie świata obszar występowania strefy wilgotnych lasów równikowych
- omawia klimat strefy wilgotnych lasów równikowych na podstawie map klimatycznych i klimatogramu
- charakteryzuje świat roślin i zwierząt wilgotnych lasów równikowych
- opisuje na podstawie ilustracji warstwę wilgotnego lasu równikowego
- rozpoznaje na ilustracjach rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych
- omawia życie mieszkańców w strefie wilgotnych lasów równikowych
- wskazuje na mapie świata obszar występowania strefy lasów liściastych i mieszanych
- omawia klimat strefy lasów liściastych i mieszanych na podstawie map klimatycznych i klimatogramów
- charakteryzuje świat roślin i zwierząt lasów liściastych i mieszanych
- opisuje warstwową budowę lasów liściastych i mieszanych
- opisuje życie mieszkańców strefy lasów liściastych i mieszanych
- porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi na podstawie ilustracji i tabeli
- wyjaśnia znaczenie terminów: sawanna, step, preria, pampa
- wskazuje na mapie świata obszary występowania sawann
- omawia na podstawie klimatogramu cechy charakterystyczne klimatu strefy sawann
- rozpoznaje na ilustracjach rośliny i zwierzęta typowe dla sawanny afrykańskiej
- prezentuje sposoby gospodarowania oraz główne zajęcia mieszkańców sawann
- wskazuje na mapie świata obszar występowania stepów
- omawia na podstawie klimatogramu klimat strefy stepów
- charakteryzuje świat roślin i zwierząt stepów
- rozpoznaje na ilustracjach rośliny i zwierzęta typowe dla stepów
- omawia zajęcia mieszkańców strefy stepów
- przedstawia główne cechy i porównuje krajobrazy sawann i stepów na podstawie ilustracji i tabeli
- wyjaśnia znaczenie terminu pustynia
- wskazuje na mapie świata obszar występowania pustyń gorących
- wymienia największe pustynie świata i wskazuje je na mapie
- omawia na podstawie klimatogramu cechy charakterystyczne klimatu pustyń gorących
- opisuje rzeźbę terenu pustyń gorących
- omawia świat roślin i zwierząt w strefie pustyń gorących
- rozpoznaje na ilustracjach charakterystyczne rośliny i zwierzęta pustyń gorących
- opisuje życie mieszkańców oraz ich zajęcia w strefie pustyń gorących
- wskazuje na mapie świata obszar występowania pustyń lodowych
- omawia na podstawie klimatogramu klimat strefy pustyń lodowych

- charakteryzuje na podstawie ilustracji świat zwierząt Arktyki i Antarktyki
- omawia życie mieszkańców w strefie pustyń lodowych
- porównuje strefę pustyń gorących ze strefą pustyń lodowych na podstawie ilustracji i tabeli
- wskazuje na mapie Europy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym
- omawia na podstawie klimatogramu klimat strefy śródziemnomorskiej
- omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego
- charakteryzuje świat roślin i zwierząt strefy śródziemnomorskiej
- rozpoznaje na podstawie ilustracji charakterystyczne gatunki roślin i zwierząt
- prezentuje życie mieszkańców strefy śródziemnomorskiej
- wymienia główne gatunki roślin uprawnych
- podaje przykłady charakterystycznego budownictwa strefy śródziemnomorskiej
- uzasadnia atrakcyjność turystyczną strefy śródziemnomorskiej, przywołuje przykłady
- wyjaśnia znaczenie terminów: tundra, tajga
- wskazuje na mapie świata położenie strefy tajgi
- omawia na podstawie klimatogramu warunki klimatyczne w strefie tajgi
- przedstawia główne cechy krajobrazu tajgi
- charakteryzuje świat roślin i zwierząt w tajdze
- rozpoznaje na ilustracji gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi
- przedstawia zajęcia mieszkańców tajgi oraz sposoby gospodarowania na tym terenie
- opisuje budownictwo na obszarze tajgi
- wskazuje na mapie świata położenie strefy tundry
- charakteryzuje na podstawie klimatogramu klimat tundry
- wyjaśnia znaczenie terminu wieloletnia zmarzlina
- omawia świat roślin i zwierząt w tundrze
- rozpoznaje na podstawie ilustracji gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tundry
- omawia główne zajęcia ludności strefy tundry i prezentuje przykłady budownictwa w tundrze
- porównuje krajobrazy stref tajgi i tundry
- wskazuje na mapie świata najwyższe łańcuchy górskie, w tym Himalaje
- charakteryzuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach
- omawia cechy krajobrazu wysokogórskiego
- wymienia formy rzeźby wysokogórskiej
- opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach
- charakteryzuje piętra roślinności w Himalajach na podstawie ilustracji
- przedstawia życie i zajęcia ludności zamieszkującej Himalaje
- porównuje strefy krajobrazowe na Ziemi i piętra roślinności w górach

KRYTERIA OCEN

SEMESTRALNYCH/KOOCOWOROCZNYCH

Ocena celująca

Uczeń opanował całkowicie zakres podstawy programowej. Zawsze stosuje odpowiednią terminologię geograficzną. Samodzielnie wyszukuje dane w różnych źródłach informacji geograficznej. Swoją wiedzą często wykracza ponad założenia podstawy programowej. Jest bardzo

aktywny na zajęciach i zawsze do nich przygotowany. Z własnej inicjatywy przygotowuje dodatkowe

referaty/plakaty/projekty. Bierze udział w konkursach geograficznych i olimpiadzie

przedmiotowej,
zajmując wysokie pozycje co najmniej na szczeblu dzielnicowym.

Ocena bardzo dobra

Uczeń opanował cały zakres podstawy programowej. Poprawnie stosuje terminologię z zakresu

geografii. Samodzielnie korzysta z różnych źródeł informacji geograficznej tj. map, planów, schematów, roczników statystycznych, wykresów, diagramów, literatury popularnonaukowej, czasopism, programów telewizyjnych czy źródeł multimedialnych. Potrafi wykorzystać uzyskane

dane, formułując na ich podstawie wnioski, dostrzega prawidłowości i bezbłędnie interpretuje różnego rodzaju mapy (ogólnogeograficzne, tematyczne).

Uczeń potrafi formułować wnioski z

dokonywanych obserwacji i z zajęć terenowych. Uczeń dostrzega sieć zależności między środowiskiem przyrodniczym a działalnością człowieka i konstruuje ciąg przyczynowo-skutkowy.

Samodzielnie stawia hipotezy i potrafi skutecznie uargumentować swoje stanowisko.

Proponuje

rozwiązania problemów dotyczących środowiska przyrodniczego. Swoją postawą dba o środowisko

naturalne i dostrzega zagrożenia płynące z niezrównoważonego rozwoju na linii człowiek-środowisko.

Potrafi zastosować uzyskaną wiedzę i umiejętności w życiu codziennym. Jest aktywny na zajęciach i

zawsze do nich przygotowany.

Ocena dobra

Uczeń opanował w stopniu wystarczającym zakres podstawy programowej. Poprawnie stosuje terminologię geograficzną. Samodzielnie korzysta z różnych źródeł informacji geograficznej (map,

planów, schematów, roczników statystycznych, wykresów, diagramów, literatury popularnonaukowej, czasopism, programów telewizyjnych czy źródeł multimedialnych) i potrafi na

ich podstawie formułować wnioski i zależności. Poprawnie interpretuje mapy, plany i schematy,

sporadycznie z pomocą nauczyciela. Dostrzega zależności między środowiskiem przyrodniczym a

działalnością człowieka. Potrafi skonstruować ciąg przyczynowo-skutkowy. Stawia hipotezy dotyczące

zjawisk geograficznych i potrafi je uargumentować, niekiedy z niewielką pomocą nauczyciela.

Dostrzega problemy i zagrożenia środowiska przyrodniczego i proponuje rozwiązanie kluczowych

problemów. Potrafi zastosować zdobytą wiedzę w praktyce. Jest często aktywny na zajęciach i sporadycznie jest nieprzygotowany na lekcje.

Ocena dostateczna

Uczeń w stopniu zadawalającym opanował treści podstawy programowej. Stosuje terminologię

geograficzną. Z niewielką pomocą nauczyciela korzysta z różnych źródeł informacji geograficznej oraz

wyciąga na ich podstawie proste wnioski. Dostrzega nieskomplikowane ciągi przyczynowo-skutkowe występujące w przyrodzie oraz geografii społeczno-ekonomicznej. Dostrzega podstawowe zależności w relacjach człowiek-środowisko. Z pomocą nauczyciela konstruuje hipotezy i argumentuje je. Potrafi zaproponować postawy przyczyniające się do zrównoważonego rozwoju planety. Czasami stosuje zdobytą wiedzę i umiejętności w życiu codziennym. Jest czasami aktywny na zajęciach i sporadycznie do nich nieprzygotowany.

Ocena dopuszczająca

Uczeń z trudem opanował zakres podstawy programowej lub tylko jej część. Rzadko stosuje terminologię geograficzną. Korzysta z pomocy dydaktycznych i źródeł informacji geograficznej tylko z pomocą nauczyciela. Nie potrafi samodzielnie przeanalizować uzyskanych danych. Bez pomocy nauczyciela nie potrafi skonstruować prostego ciągu przyczynowo-skutkowego i nie dostrzega zależności człowiek-środowisko. Nie umie samodzielnie skonstruować hipotezy, (brak umiejętności abstrakcyjnego myślenia). Nie potrafi wykorzystać zdobytej wiedzy i umiejętności w życiu codziennym. Sporadycznie uczestniczy w zajęciach, często jest do nich nieprzygotowany.

Ocena niedostateczna

Uczeń nie opanował zakresu podstawy programowej. Nie umie stosować podstawowego słownictwa geograficznego. Nie potrafi korzystać ze źródeł informacji geograficznej nawet z pomocą nauczyciela.

Sposobem bycia okazuje brak szacunku do otaczającego go środowiska przyrodniczego.

Uczeń w sposób lekceważący podchodzi do przedmiotu - nie uczestniczy w zajęciach, jest bardzo często nieprzygotowany. Wynikające z braku zaangażowania luki w wiedzy uniemożliwiają podjęcie nauki w kolejnej klasie.

Uczniowie mają możliwość poprawy ocen cząstkowych (z odpowiedzi ustnych i sprawdzianów) oraz mogą ubiegać się o podwyższenie ocen proponowanych przez nauczyciela.

Wiadomości i umiejętności uczniów sprawdzane są poprzez :

- sprawdziany (po działach programowych)
- kartkówki (z 3 ostatnich lekcji)
- odpowiedzi ustne (z 3 ostatnich lekcji)
- zadania (karty pracy) z mapą bądź tekstem źródłowym
- osiągnięcia w konkursach.

Starania ucznia na lekcji geografii sprawdzane są przez :

- aktywność na lekcji
- pracę w grupie
- zadania domowe
- prace długoterminowe (projekty, albumy, referaty)
- przygotowanie do lekcji
- zadania dodatkowe (dla chętnych)
- przygotowanie fragmentu lekcji

Proponowana pozytywna (wyższa niż proponowana) za pierwsze półrocze i roczna ocena klasyfikacyjna z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych może być podniesiona o na podstawie sprawdzianu wiadomości i umiejętności, przeprowadzonego w terminie określonym przez nauczyciela przedmiotu zgodnie z zapisami w Statucie Szkoły

Opracowała : Jadwiga Chylicka

